

גליון מעדני אשר

פרשת ויחי תש"פ

גליון תשפ"ד (שנה י"ז)

וירל ע"י עכון מעדני אשר

האם עיקר מצות כיבוד אב ואם מקיימים בלב?

איאתא בגמ' ירושלמי פ"ג מועד קטן הלכה ח' על כל המתים אינו מגלה את לבו, אלא על אביו ועל אמו דברי רבי מאיר.

רבי שמואל בשם רבי אבדומי בר תנחום מפני שבטלת ממנו מצות כבוד.

איכא כמה הסברים מדוע בגלל שבטלה מצות כיבוד צריך לגלות את הלב:

א. מצות כיבוד תלוי בלב ועכשיו בטלה, לפיכך קורע עד שהוא מגלה את לבו, כך כתב בפני משה שם.

מעדני אשר: איני מבין כוונתו מדוע מצות כיבוד עיקרה בלב, הרי עיקר המצוה במעשים, ובספר חרדים מצוה ל"ה כתב שמצות כיבוד אב ואם היא אף בלב, שידמה בלבו שהם גדולים ונכבדי ארץ, שזוהו עיקר כבודם, והמבזה אביו או אמו בלבו עליו נאמר דברים כ"ז ט"ז ארור מקלה אביו או אמו.

ובערוך השולחן יורה דעה סימן ר"מ סעיף ח' כתב להדיא דהכיבוד והמורא שני עניינים הם כיבוד הוא ענייני מעשים בפועל כמו להאכילו להשקותו וכיוצא בזה כמו שיתבאר והמורא הוא יראת המעלה דמורא הוא בלב ולכך כל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלקיך והנביא אמר בפיהם ובשפתם כבדוני ולבם רחק ממני ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה כלומר שאין היראה כלום

ב. כבוד בגמטריה ל"ב וכיון שבטלה מצות כבוד יש לו לגלות לבו, כך כתב בגליוני הש"ס על הירושלמי מועד כ"ד אות צ"ג.

ובגליוני הש"ס ירושלמי מועד כ"ד אות צ"ג, וכן פרדס יוסף שמות כ' י"ב עמ' קע"ג הקשה על זה: אמאי בטלה הרי גם לאחר מיתה יש מצות כיבוד כמו דקימ"ל יור"ד מכבדו במותו ומניחו בצ"ע.

איכא כמה תרוצים:

א. הא דקאמר בירושלמי דבטלה ממנו מצות כבוד היינו מצות כיבוד דאורייתא, והא דקתני בבבביתא קדושין ל"א ב' מכבדו במותו היינו מדרבנן, כך תירץ בשו"ת בצל החכמה חלק ו' סימן כ"ב.

ובספר הנפלא ברורי הלכות להגאון רבי מרדכי שבתי אייזנברגר שליט"א ע"מ תרכ"ו האריך באריכות והביא הרבה פוסקים דסבירא ליה דכיבוד אב ואם לאחר מותם זה חיוב מן התורה.

ב. הא דקאמר בירושלמי שבטלה ממנו מצות כבוד, היינו דבטלה ממנו ע"י שאינה מצויה לו לקיימה. דלאחר מיתה אינה נוהגת רק בדברים שיש בהם תועלת להמת וזה לא שכיח, ואילו בחיים בכל ענין של כבוד יש מצוה וגם חלק החיוב שכיח טפי, כך תירץ בשו"ת בצל החכמה חלק ו' סימן כ"ב, וכן תירץ בספר שולי הגליון למון הפני מנחם מגור זצוק"ל הלכות ממרים פרק ו'.

האם יש חיוב לבן לקיים לאחר מיתת אביו מה שהאבא ביקש בחייו משום כיבוד אב? בפרשתן מ"ז כ"ט ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו יוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ירך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים וכו' ויאמר השבעה לי וישבע לו וכו'.

יש לחקור כשאבא אומר בחייו לבנו לעשות דבר לאחר מיתתו האם חייב לקיים מה שאביו ביקש מדין כיבוד אב או דילמא אין חיוב.

הנה איאתא בגמ' קדושין ל"א ע"מ ב' מכבדו במותו כיצד, אמר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא, אלא יאמר כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו, וקשה מדוע לא אמרין בגמ' שמכבדו במותו שמקיים מה שביקש בצוואתו מחיים.

הנה בשו"ת שו"ת שבות יעקב חלק א' סימן קס"ח כתב דלא מצינו בשום פוסק שמצוה לקיים דברי המת בשאר מילי חוץ ממון צוואת אביו או אמו, עד דהוצרך בגמ' קדושין ל"א ע"מ ב' לומר מכבדו במותו כיצד אמר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא יאמר כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו, ולא קאמר דחייב לקיים צוואתו.

ומביא ראיה דלא שייך בזה כיבוד אב מהא דאיאתא בפרשתן: דיעקב הוצרך להשביע את יוסף ונשאתני ממצרים, משמע דבצוואה לחוד אינו מחויב לקיים מצותו עד שהוצרך להשביע על כך.

וכן בשו"ת יהודה יעלה חושן משפט סימן מ"ד הקשה מדוע לא אמרין בגמ' שמכבדו במותו, שצריך לקיים מה שביקש בצוואתו.

ומתוך בכמה אופנים:

א. נראה פשוט דזה אינו בכלל כיבוד אלא מורא שלא יסתיר את דבריו אפי' דביבור וכ"ש בפועל.

ב. ניחא לי לפרש מכבדו במותו דומיא דמכבדו בחייו שהקדים ברייתא לפרש כיצד וכו' ולא יאמר מהרוני בשביל עצמי וכו' אלא כולוהו בשביל אבא.

ג. הא פשיטא ליה לברייתא דחייב לקיים צוואתו, אבל הרבותא קמ"ל אפילו לומר דבר בשמו נמי חייב.

ודוחה את הראיה שהביא השבות יעקב מהא דהוצרך יעקב להשביע את יוסף: דהרי הרמב"ן כתב דלא היה יעקב חושד בבנו הצדיק האהוב לו שימרה על מצות אביו ועל הדבר אשר הבטיחו ואמר אנכי אעשה כדבריך, אבל עשה כן לחזק הענין בעיני פרעה, אולי לא יתן לו רשות להפרד ממנו ויאמר לו שלח את אחיך ואת עבדיך ויעלוהו שם, או שיחפוץ פרעה שיקבר הנביא בארצו לכבוד להם ולזכות, ולכן השביעו, כי לא יהיה נכון להעבירו על שבועתו, וגם יוסף יצטרך יותר להשתדל בענין מפני השבועה, וכן היה הדבר כמו שאמר להלן ב' ע"ה עלה וקבור את אביך כאשר השביעך.

ובאור החיים הקדוש כתב שיוסף אמר לאביו שאינו צריך לישבע לו והנה הוא מוכן לעשות כדבריו שכפי הדין הוא מחוייב לעשות כדבריו או לצד שהוא בנו והוא אומרו אנכי אעשה, או לצד שהוא מצוה מחמת מיתה והוא אומרו כדבריך ואינו צריך שבועה, ובהו הודיע יוסף ע"ה צדקתו כי חפץ חסד הוא לעשות דבר מצוה מרצונו הפשוט.

גליון זה נודב ע"י ידידנו איש חי ורב פעלים העומד לימיננו בכל עת הנדיב הנכבד הרב אברהם רייך שליט"א ליקווד לרגל שמחת הבר מצוה לבנו היניק וחכים כמר חיים צבי נ"ו וברכת מזל טוב לחמיו ידידנו הנדיב הנכבד הרב אברהם יהושע העשיל הכהן וואלף שליט"א בארא פארק יאה רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו הגאון רבי צבי אלימלך הורביץ שליט"א דומ"צ בבית הראה הניכי השיבות ורב ביהמ"ד כפר גנים פתח תקוה לרגל שמחת אירוסיו בתו תחיה במז"ט עב"ג הבח"ח המופלג בתור"ש ניסן טהלה נ"ו מבחירי ישיבת צאנו בנו של ידידנו הרב משה טהלה שליט"א יאה רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו איש חי ורב פעלים העומד לימיננו בכל עת הנדיב הנכבד הרה"ג רבי אליעזר גוטליב שליט"א ליקווד בעל מהדורת מעדני אשר חלק ז' לעילוי נשמת אביו הרב זוסיא ארי' לייב בן הרב שלמה ז"ל נלב"ע כ' טבת ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרב יוסף ברוך שליט"א בית משם לרגל שמחת אירוסיו בתו תחיה במז"ט עב"ג החתן המופלג בתור"ש ידידנו דוד לנדא נ"ו מבחירי ישיבת מיר בנו של ידידנו איש החסד והמעש בצלאל לנדא שליט"א ירושלים יאה רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

הרי זה הויא גרף של רעי?

איתא במדרש רבה בפרשתן פרק ק' ס"ק ג' למה מת יוסף בפני אחיו, רבי ורבנן, רבי אמר על שחנט את אביו, אמר ליה הקדוש ברוך הוא לא הייתי יכול לשמור את צדיקי לא כך אמרתי לו ישעיה מ"א אל תיראי תולעת יעקב, אל תיראי תולעת את יעקב, ורבנן אמרי הוא שצוה אותן שיחנטו אותו הה"ד ויעשו בניו לו וגו', על דעתיה דרבי ניהא, על דעתהון דרבנן קרוב לה' פעמים יהודה אומר עבדך אבי עבדך אבי והוא שומע ושותק.

קימ"ל אורח חיים הלכות שבת סימן ס"ק ע"ב מ"ב מת שהסריח בבית ונמצא מתבזה בין החיים והם מתבזים ממנו יש אומרים דאפילו לא הסריח עדיין אלא שקרוב להסריח, מותר להוציאו לכרמלית, ואם היה להם מקום לצאת בו, אין מוציאין אותו, אלא מניחים אותו במקומו ויוצאים הם, ויש אומרים שלא התירו להוציאו לכרמלי אלא ע"י ככר או תינוק, ויש מי שאומר שכל שמוציאו לכרמלית מוטב להוציא שלא בככר ותינוק, כדי למעט בהוצאה.

יש להקשות: מדוע שלא יהא מותר לכתחילה להוציא מת מסריח הרי הויא גרף של רעי, וקימ"ל אורח חיים סימן ש"ח ס"ק ל"ה דמותר לטלטל ולהוציא גרף של רעי, כך מקשה במנורה הטהורה בקני המנורה סימן ש"א ס"ק ח', וכן בספר נחלת ישראל על מוקצה פרק י"ז אות ג'.

איכא כמה תרוצים:

- א. דבזיון למת לומר עליו גרף של רעי, לכן אין היתר להשתמש בהיתר של גרף של רעי כדי להוציא מת, כך תירץ בספר נחלת ישראל על מוקצה פרק י"ז סוף אות ג'.
- ב. כיון שיש שני איסורין גם איסור טלטול מוקצה, וגם איסור הוצאה לכרמלית לכן לא התירו לטלטל המת כשיש מקום להחיים לצאת, כך תירץ במנורה הטהורה בקני המנורה סימן ש"א ס"ק ח', ועיין בספר הנפלא בירורי הלכות למורי ורבי הגאון רבי מרדכי שבת אייזנברגר שליט"א ע"מ תקל"ב שהאריך בדברים נפלאים.

מדוע היה צריך יעקב להשביע את יוסף פעמיים שישמע בקולו?

יש להקשות: מדוע היה צריך יעקב לבקש מיוסף שישבע לו פעמים הרי כבר נשבע פעם אחת כשאמר לו שים נא ידך תחת ירכי, כך מקשה בספר הנותן אמרי שפר דרשות מהרא"ח בפרשתו, וכן בכל יקר.

איכא כמה תרוצים:

- א. ע"פ מה דאיתא במשנה נדרים מ"ג ע"מ א' שמי שאינו רגיל לחרוש רק ע"י אחרים, ואסר על עצמו מלחרוש, כוונתו הוא ע"י אחרים כפי הרגלו, והנה כשיעקב השביע את יוסף בפעם הראשונה, הרי כיון שיוסף הוא משנה למלך ואין דרכו להתעסק בעצמו בקבורת מתים, בודאי כוונתו ה' שיוסף יטפל ע"י אחרים בקבורתו, אולם יוסף הוסיף על זה ואמר אנכי אעשה כדברך, היינו שהוא בעצמו יתעסק בו בקבורתו, ולזה השביעו יעקב אבינו שוב להוספה זו וא"ל השבעה לי, כך תירץ בספר הנותן אמרי שפר דרשות מהרא"ח בפרשתו.
- ב. שהיה יעקב רוצה לכסות השבועה מפני העומדים, כי אמר לו שים ידך תחת ירכי רצה לומר והשבע לי, אמר לו יוסף אנכי אעשה כדברך בלא שבועה כי נאמן אני בדיבורי, ויאמר השבעה לי היינו לי לבדי בסוד שלא ידע מזה שום אדם, כי חרפה היא לו ליוסף לומר שאביו לא היה מאמין לו והוצרך להשביעו, לכן נאמר וישבע לו לבדו, כך תירץ הכלי יקר.

ג. מתחילה אמר לו שים נא ידך תחת ירכי, כי רצה להשביעו בנקיטת חפץ, ואמר לו אנכי אעשה כדברך בלא שבועה, וחשב יעקב כי היה חרה ליוסף שביקש להשביעו שבועה חמורה, ויאמר השבעה לי בלא נקיטת חפץ וישבע לו, ולכן לא נאמר כאן וישם ידו תחת ירכי אביו, כדרך שנאמר באליעזר עבד אברהם.

הרי שומר מצוה לא ידע דבר רע?

בפרשתן מ"ט כ"ב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין.

ובגמ' ברכות כ' ע"א אמרינן דרב יוחנן לא חשש לעין הרע, משום דהוא מזרעא דיוסף דכתיב בהו עלי הן, ודרשינן עולי עין וברש"י שם כתב דהכונה שהם מסולקין מן העין שאין עין הרע שולטת בהן.

משמע דוקא זרעא דיוסף לא שולט עין הרע אבל שאר אדם יש לו לחשוש לזה, וכמו שאמרינן בגמ' ב"מ ק"ז ע"ב דרב הלך לבית הקברות ועבד לחש לדעת למה מתו כל האנשים, ויצא לו שרוב האנשים מתו בעין הרע, ובחזון איש ליקוטים ח"מ סימן כ"א זן איך יכולה עין הרע להזיק הא נגור לאדם כמה שיחיה ע"ש.

ולכן קימ"ל אורח חיים סימן קמ"א ס"ק ו' דאין קורין שני אחים זה אחר זה לתורה ויש בזה ב' טעמים:

- א. משום עין הרע.
- ב. משום דהתורה נקראת עדות ה' נאמנה, ואחין פסולין לעדות.

יש להקשות: מדוע חוששים לעין למה לא נימא בזה שומר מצוה לא ידע דבר רע כבס"י תנ"ה לענין מים שלנו, כך הקשה השואל בשו"ת אפרקסתא דעניא חלק ב' יורה דעה סימן קמ"ו.

איכא כמה תרוצים:

- א. ע"פ מה שכתב השדי חמד חלק דברי חכמים ס"י פ"ב בשם בית יהודה, דכל שיש ביד האדם להציל א"ע מסכנה לא יסמוך אהא דשומר מצוה לא ידע דבר רע, וה"נ למה ל' בכדי להביא את עצמו לידי סכנה, כך תירץ השואל בשו"ת אפרקסתא דעניא חלק ב' יורה דעה סימן קמ"ו.
- אבל באפרקסתא דעניא דחה תירוץ זה: הכי לא עסקינן נמי היכא דלא הוי בכדי, כגון היכא דשני האחים גם יחד המה מהמחויבים לעלות לתורה כגון יא"צ וכיוצא בזה ואי אפשר שיהיה הפסק אחר ביניהם, כגון ב"ח" ויש כאן כהן ולוי והם שני ישראלים, או אפ"ל בשאר יומי דאורייתא, אלא דיש חיובים הקודמים להם.

ב. הרי מבואר בשדי חמד שם דבברי היזקא לא שייך כלל זה, כמבואר בגמ' חולין קל"ט וכאן הוי ברי היזקא כמבואר בגמ' ב"מ ק"ז ע"מ ב' דצ"ט מתים בעין הרע, כך תירץ השואל בשו"ת אפרקסתא דעניא חלק ב' יורה דעה סימן קמ"ו.

אבל באפרקסתא דעניא דחה תירוץ זה: דהא בבאר היטב שם סק"ה כתב בשם יד אהרן, דאם עלה לא ירד וכ"ש בשכבר התחיל לברך שלא יפסיק, ואילו הוי בכלל ברי היזקא, היתכן לומר דאם עלה לא ירד, אחרי דהעלה שם דאם רוצה לעלות מוחזין בידו, אלא ודאי דזה ל"ה ברי היזקא. ועי' באליה רבה שם שכ"ג ז"ל, ואם כבר קראוהו לא ירד כיון שאין הטעם אלא משום עין הרע, ומשמע דטעם דעין הרע טעם גרוע הוא, וכדמשמע נמי מלשון המחבר שם שכ"ז ז"ל, יכולים לקרות ב' אחים זה אחר זה כו' ואין מניחין אלא בשביל עין הרע, ובא"ר שם סק"ח דייק וגריס מלת "אלא", שכתב ז"ל בבית יוסף כתב אין מניחין בשביל עין הרע וכו' בכלבו. וצ"ל שיש ט"ס וחסר תיבת אלא, וכן ראיתי פנחס בתשב"ץ ס"י ק"צ עכ"ל, ולכאורה קשה אמאי טעם קלוש הוא עד דמחמת זה מקילין בקראוהו כבר, הרי חמירא סכנתא מטעמא דפסולי עדות שכתב בעטרת זקנים, ובלבוש המבואר בא"ח החדש, מכ"ש לפ"מ דסביר השואל דהוי ברי היזקא, אלא ודאי דליתא.

עבידנא יומא טבא לדבנן

אפשר כבר לשמוע את מעמדו סיום הש"ס שזכיתי להשתתף בהם ולדרוש לכבודו של תורה מאת בחורים חסידים מרחבי תבל משיבת מים בראשות ראש החברה הגר"צ יוסף הירשלו שליט"א אולמי בית ישראל בירושלים בהשתתפות כ"ק מן האדמו"ר מושינסקין שליט"א, כ"ק מן האדמו"ר מויזניץ ירושלים שליט"א, כ"ק מן האדמו"ר מפעק קרלין שליט"א.

האדמו"ר מושינסקין שליט"א בביהמ"ד הגדול בבית שמש בהשתתפות כ"ק מן האדמו"ר מערלין שליט"א, הרב"צ יצחק פולק שליט"א בנו של כ"ק מן האדמו"ר מברנסאד שליט"א בית שמש בהשתתפות כ"ק מן האדמו"ר מירא שליט"א אולמי דושינסקי בית שמש.

בית הכנסת המרכזי קהילת יעקב ביתר עילית בראשות המאן משה טוביה יוסברג שליט"א שטיבל דחסידי גור, ערד שוכנת שפד.

המאן שניאור זלמן שוורץ שליט"א רב בלוס אנג'לס באולמי ברסלב בבית שמש.

הרה"צ שמואל יעקב לירד שליט"א היכל הגדול קרית צאנז בשילוב הכנסת ספר תורה.

הרה"צ פנחס יודרה ראב"ש שליט"א באולמי ערלין בבני ברק.

הרה"צ פנחס נגני שליט"א אולמי ביאן בית שמש בהשתתפות המאן רבי מאיר ברנר שליט"א חבר הבר"ץ מחזיקי הדת.

הרה"צ משה חיים מרדכי שליט"א ערד אולמי סאטמאר ירושלים.

מערכת "קול המעדנים"

ניתן לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה ואגדה שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחול' במספר **079-5702714** וכן קול הלשון ישיר **073-2951280**

האם התומך תורה שפתיו דובבות בקבר כשהתלמיד חכם לומד?

בפרשתן מ"ט י"ג זבולון לחוף ימים ישכון וגו' יששכר חמור גרם וגו' בענין לומד תורה שעשיר מפרנסו האם מקבל רק חצי שכר ממצות לימוד התורה עיין אריכות בספר מעדני אשר פרשת ויחי תשס"ח.

וברש"י בשם המדרש שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא, וממציא מזון לשבט יששכר, והם עוסקים בתורה.

יש לחקור האם לאחר פטירה של התומך תורה כשהתלמיד חכם לומד האם שפתיו דובבות בקבר כיון שהם החזיקו את התלמיד חכם.

הנה הפלאה מסכת כתובות הקדמה ס"ק ל"ט כתב דבר נפלא לפרש מה שאמר דוד המלך ע"ה תהלים ס"א ה' "אגורה באהליך עולמים אחסה בסתר כנפיך סלה כי אתה אלהים שמעת לנדרי וגו' ימים על ימי מלך וגו' כן אזמרה שמך לעד לשלמי נדרי יום יום" והנה אמרו חז"ל יבמות צ"ו אגורה באהליך עולמים וכי אפשר לאדם לדור בשני עולמות אלא שאומרים דבר הלכה משמו, עוד אמרו חז"ל עירובין פ"ו במה שאמר דוד המלך ע"ה תהלים ס"א ח' ישב עולם לפני אלהים חסד ואמת מן יצרוהו אימתי ישב עולם לפני אלהים בזמן שחסד ואמת מן יצרוהו, יש לפרש המשך הפסוקים ע"פ מה שכתבנו בסוף המסכתא דף ק"א שהמחזיקים ביד תלמידי חכמים זוכים לתחיה ע"י טל תורה, א"כ מה שהת"ח נקראים חיים לעולם ע"י שאומרים דבר הלכה משמם, ה"נ המחזיקים זוכים בירושה זו שיש להם שכר עולמים כיון שהם מספיקים וע"י זה מתרבה ומתגדל חדושי תורה, וזה שאמר אגורה באהליך על כללות ישראל אפי' אותן שאינם בעלי תורה, כי אתה אלהים שמעת לנדרי שנודרים ונודבים וע"י זה נתת ירושת יראי שמך שהם מנחילים תורתם לדור דור, והיינו דקאמר תהלים ס"א ד' ימים על ימי מלך תוסיף כמו שאמרו חז"ל מאן מלכי רבנן וזהו אריכות ימים שזוכים ע"י התורה כמו שכתוב אורך ימים בימינה ושנותיו כמו דור ודור על ידי שאומרים הלכה משמו ועל זה אמר ישב עולם לפני אלהים דהיינו כל ישראל ע"י חסד ואמת שהם מאכילים מן תלמידי חכמים וכמו שהם נקראים חיים לדור דור כן אזמרה שמך לעד לשלמי נדרי יום יום בשני עולמים בעולם הזה ובעולם הבא.

וכן כתב החפץ חיים בסוף ספרו תורת הבית בהערה ע"מ ק"ה שעל תומך תורה נמי אפשר לקרוא עליו אגורה באהליך עולמים.

האם התומך תורה ניצל מיצר הרע

דהויא כאילו שלומד תורה דהיא מגין מיצר הרע?

הנה החיד"א בספרו פני דוד פרשת בשלה פקד ד' כתב הנה איתא בחז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו ואין לו תקון כי אם לעסוק בתורה כמשו"ל בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין, וכתב הרב מופת הדור מהרח"א בעץ החיים פרשת וקהל כי המשתתף עם הת"ח כיששכר וזבולון נצול מיצה"ר ג"כ, ואפשר לרמוז בכתוב ישעיה סימן נ"ה הוי כל צמא לכו למים ואשר אין לו כסף וכבר הראשונים פירשו פסוקים אלו בענין המשתתף עם הת"ח ולפי דרכנו נאמר, הוי כל צמא בתאוות גופניות ומתגבר עליו היצר, לכו למים ללמוד תורה וע"י התורה מתבטל היצה"ר, ואשר אין לו תורה ולא ידע ללמוד, כסף, יכול להשתתף עם הת"ח ובעידנא דעסיק שותפו החכם בתורה גם הוא ניצל מיצה"ר.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן

משיב כהלכה שינון ידיעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משרוע ומשנה ברורה

מדור על הפרשה

א] שאלה. ויחי יעקב.... ויהי ימי יעקב... ויקרבו ימי ישראל למות...מתי הפסוק קורא ליעקב יעקב ומתי ישראל.

ב] שאלה. מה הטעם שיעקב לא קבר את רחל במערת המכפלה.

ג] חידה. מי קיבל שכר על קבורה, והאם מותר לקחת שכר על קבורה?

ד] חידה. איזה ברכה חלה רק בארץ ישראל?

ה] חידה. באיזה איש מת טפלו בו הרופאים.

ו] חידה. מהיכן ניתן להוכיח האם יוסף בסוף מחל לאחים שלו או לא?

מדור ידיעת ההלכה

ז] שאלה - מעשה שבת ע"י קטן, חידוד. בבית משפ' ויידר שכחו להדליק את המזגן בשבת. דוד ילד בן 7, שהיה קשה לו לשאת את החום ששרר בבית הדליק את המזגן. מקרה דומה, באותה שבת, היה בבית משפ' גורן שם הדליק את המזגן נתנאל ילד בן 5. לבני משפ' ויידר מותר להנות מהמזגן, אך לבני משפ' גורן אסור והם צריכים לפתוח את חלונות הבית. מדוע? (בני המשפחות באותם גילאים, אותם מזגנים וכולם בריאים).

ח] שאלה - טלטול מוקצה. שלומי אכל בשבת קלמנטינה מקולפת בחדרו. לאחר שסיים לאוכלה נשאר גרעיני הקלמנטינה בידו. בהנחה שיש לשלומי פח קטן בחדרו, האם מותר לו ללכת עם הגרעינים למטבח ולזורקו שם לפח

ט] שאלה - כלי שמלאכתו לאיסור. הרב מוטיל שכח ביום שישי פטיש על הכרית במיטתו. בליל שבת כאשר ראה את הפטיש התלבט האם מותר לו לקחת את הפטיש בידו ולהניחו במקום אחר כדין כלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך מקומו, או שכיון שיכול לקחת את הכרית עם הפטיש שעליה, ובכך לטלטל את הפטיש בטלטול מהצד ולשמוט את הפטיש במקום שלא יפריע, מחויב הוא לעשות דווקא בדרך זו ולא לקחת את הפטיש בידו. מה הדין?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יידבקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקלד במייל כי כך זה יכנס בעזרה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"נ. -שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח שבט

תגובות אפשר לשלוח

עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש
לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com

פקס: 077-4448278

מכתבים לצערכת

מדוע יש ענין להסתכל על הנרות של שבת בשעת הקידוש

מה שהקשתם בשם אחורנים על מה שכתב הרמ"א ספן וריא ספקי שבשעת קידוש, בתחילה יתן עיניו בנרות, ולאחר מכן יתן עיניו בכוס, דיש להקשות מה הטעם של מנהג זה להסתכל על הנרות, וכתבתם כמה טעמים נפלאים.

הגאון אליעזר יחיאל קונשט שליט"א מראשי ישיבת קול תורה

נראה לתרץ, אותו סיבה שצריך להיות קידוש במקום סעודה דקראת לשבת עונג, זה הסיבה שצריך לראות את הנרות משום עונג.

הרה"ג רבי מתייהו ישראל הורוויץ שליט"א לייקוד מחבר ספר "אוצרות הים" על מסכת ברכות

נראה להעיר, דבנמירות טועמיה חיים זכו מובא מהאדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל דבדעת זקנים מבועלי התוס' מבואר הטעם שאומרים ויכולו בעמידה הוא לפי שהוא עדות להקב"ה שראא עולמו בששה ימים ועדות צריך להיות מעומד. והקשה דאין שייך בזה גדר עדות והלא בעדות בעיניו או ראה או ידע, ואין יתכן להעיד מחמת אמונה. אלא דבמדרש איתא ויברך אלקים את יום השביעי ר"א אומר ברכו בנר ר' אליעזר אומר כי היה מעשה פעם אחת הדלקתי נר בערב שבת ובמוצאי שבת מצאתי אותו דולק ולא חסר כלום וכו', וכתב ע"ז בבני יששכר ומוכרחים אהנו לומר שזה הוא לכל איש הישראלי שנרות של שבת מתברכים יותר באורם מכל ימות החול לזה רב וזהו מעט וכדומה שהמבינים יודעים זה עקלקל. נראה מדבריו שזה תלוי בצדקתה וקדושתה של האשה המדלוקת או של בעת"ב לזה רב וזהו מעט אבנאם אצל כל אדם שייך לראות עכ"פ מעט הבטחה בנרות. ונ"ל שהנר ג"כ דולק יותר יפה בשבת מכלל ימות החול וכמו בשמן זית דצלול אורו טפי כן בכל בר ישראל השומר תולמ' ומאמין בקדושת השבת ומיכן עצמו בקדושה וטהרה קודם כניסת השבת ומדליק ומדליק לכוון שבת בכונה רצויה אור הנר צלול טפי במימות החול. ולכן ע"י שמסתכל בנרות קודם קידוש ורואה אין שום דולקות יותר יפה מכל ימות השבוע מה יכול להעיד ש' בורא שמים וארץ ולו הגדולה והגבורה שייחוד מערכות הטבע ויקראת שום השביעי וברכי בנרות וזה טעם ההסתכלות בנרות קודם קידוש זה כדי שיוכל לומר וארץ ויכול להעיד על ארץ שמים וארץ ומכאן עיניו שואפים לראות.

מדוע שלא יוסף לומר לאביו שיש לו הרבה כבוד וכי ליעקב אבי אבות כבוד

מה שהקשתם בשם הראשונים על מה שכתוב בפרשת וישא והגדתם לאביו את כל כבודי במצרים, ואת כל אשר ראיתם, דיש להקשות מה המטרה של יוסף הצדיק שידברו מהכבוד שלו ושיספרו את זה לאביו וכי ליעקב אבינו ענין אותו כבוד, ותרצתם במחשה אופנים.

הרה"ג נפתלי טסלר שליט"א מאגנס

נראה לתרץ בכמה אופנים א] עפ"י מה שאמרו במדרש רבה בראשית ע"ג י"ב לוי אומר אין כבוד אלא כסף, ולפי"ז ל"ל שנתכווין לומר לאביו יעקב שיש סיפק בידו החזיקו בו ולספק כל צרכיו ולא יחוש מלידה הגדולה באוטסיאלא כאשר היה אב"ק צעיר ושם מעיר אוטסיאלא כתב לפרשיתסא מכתב לרבו הרבי ר' בונים זצ"ל וז"ע מכל פרטי הדברים שהיו שם וכתב לו ג"כ על עצמו ששש לו כבוד גדול, והרבי ר' בונים זצ"ל הראה את המכתב להחברייא הקדושה שיתפלל מאד ואמר להם כמה רחוק הנהו ממאות ורואו נא מה שכתבו אברך כזה, כבר הנהו בבחי' כזו שיוכל לעקוב אחריו, וזהו ענין יוסף הצדיק שאמר לאביו והגדתם לאביו את כל כבודי היינו שעוסק בתורה.

הרה"ג משה וייטמן שליט"א סטטען איילענד - ניו יורק

הרה"ג ישראל קלוזנר שליט"א בארא פארק ר"מ ישיבת גור
נראה לתרץ, עפ"י המסופר על הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע שכידוע קיבל כבוד מלכים בהחתונה הגדולה באוטסיאלא כאשר היה אב"ק צעיר ושם מעיר אוטסיאלא כתב לפרשיתסא מכתב לרבו הרבי ר' בונים זצ"ל וז"ע מכל פרטי הדברים שהיו שם וכתב לו ג"כ על עצמו ששש לו כבוד גדול, והרבי ר' בונים זצ"ל הראה את המכתב להחברייא הקדושה שיתפלל מאד ואמר להם כמה רחוק הנהו ממאות ורואו נא מה שכתבו אברך כזה, כבר הנהו בבחי' כזו שיוכל לעקוב אחריו, וזהו ענין יוסף הצדיק שאמר לאביו והגדתם לאביו את כל כבודי היינו שעוסק בתורה.

הרה"ג אהרן שושיצקי שליט"א בני ברק

נראה להעיר, דאיתא במדרש בפרשתן דבנות מצריות היו צועדות על החומה בשעה שרכב יוסף במרכבת המושנה ודיו משליכות עליו טבעות זהב אולי יסתכל בהן לראות יופי תארן, וזה שלח לומר לאביו.

הבה"ח דוד צבי שלמה פקשר נ"ל מבחרי ישיבת ישועות משה בני ברק

נראה לצייין, דשמעתי בשם הרה"ק ברוך ממעוזבו זצ"ל על מה שמעובבו זצ"ל אמר ליעקב אביו שהגדתם לאביו, כל כבודי במצרים שאני מפרסם את כבוד אבינו בשמים במצרים, ובשם הרה"ק מרוזין זצ"ל משל לאדם שמעובבו במקום שאין שומרים שם תורה ומצוות בהתחלה קשה לו שם, אבל לאט לאט מתרגל למעשיהם וטוב לו שם, לכן אמר יוסף והגדתם לאביו כל כבודי לשון כבוד וקשה שעל אף שעבר עליו כ"ב שנים לא התרגל לעשייתם כבוד וקשה לו שם.

הבה"ח דוד יואל ווינפעלד נ"ל מבחרי ישיבת סאטמאר בני ברק

נראה להעיר, שמרן הגאון האדיר רבי משה שטרנבוך שליט"א ביאר שיוסף רצה לרמוז לאביו שיש לו כבוד בר מצרים, לא שינה ממנהגי בית אביו, וחיידוש הוא שאף שהוא קרוב למלכות וכוונד בעיני הכל, מ"מ נשאר שומר תורה ומצוות ולא שינה מאומה מדרכיו.

האם יש מציאות שאדם יכול להודות להקב"ה על כל החסדים שנותרו לנו

מה שהקשתם בשם הרה"ק ברוך ממעוזבו זצ"ל על מה שאהנו אומרים בתפילות בשמות "אילו פינו מלא שירה כים ולשונינו רינה כהמון גליו וכו' אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלהינו ואלהי אבותינו ולברך את שמך על אחת מאלף אלפי אלפים ורבים רבבות פעמים השתובות שעשית עם אבותינו ועמנו וכו' על כן אברכים שפילגת בנו ורוח נשמה שנפחת באפינו ולשון אשר שמת בפנינו תן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו ויורוממו ויהדרו ויקדישו ויעריצו וימליכו את שמך מלכינו, הדואי סתירה שאהנו אומרים שאהנו לא יכולים להודות, ואח"כ אומרים על כן אברכים שפלת בנו, הרי אהנו נפלא אהנו יוכלים, ותרצתם באופן נפלא.

הרה"ג יעקב יוסף רוזנברג שליט"א ברספלד

נראה לצייין דבספר ישמח ישראל לחנוכה תירץ דאין הכי נמי כמה שנוהה להקב"ה זה לא מספיק, אבל משום כך לא נודה בכלל, צריך להודות כמה שיכולים ואפילו שאף פעם לא נשבח אפילו אחד מאלפי אלפים.

האם יש איסור לברך גוי משום איסור לא תחנם

מה שהקשתם בשם אחורנים על הא דכתוב בפרשת וישא מ"ו ו' ויברך יעקב את פרעה, דיש להקשות אין היה מותר ליעקב לברך את פרעה, הרי איתא בפוסקים מן אברהם סימן קפ"ט דכשיש גוי בבית בשעת ברכת המזון בבית נוהגין לומר כלנו יחד בני ברית, והט"ו כתב שאינו נכון דיוק שאומר כלנו יחד הכל בכלל אלא יאמר אתנו בני ברית כלנו יחד, והטעם לפי שאסור לברך עכו"ם דכתיב לא תחנם, א"כ יעקב שקיים כל התורה עד שלא ניתנה כמו שהעיד על עצמו בפרשת וישלח דתרי"ג מצות שמרתי אין היה מותר לעבור על איסור לא תחנם, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב. בית הוראה דישיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סווראן, קנין תורה פסגות ירושלים (כבוד)

נראה לתרץ בעוד כמה אופנים, א] דודאי כשיב"ך יעקב את פרעה ברכו דהקב"ה יעזור שיצא הגילוס לקראתו, וכוונתו היה לפרסם פלאות של הש"ת שעושה ניסים שלא כדרך הטבע, וכיון דיוצא מזה קידוש השם מותר, ב] ע"פ מה דאיתא במדרש תנחומא פרשת וישא דאמר הקב"ה יעקב כשהלך אצל פרעה, לא יצא מאצלו עד שברכו, ומה ברכו, א"ל יעלה נילוס לרגלו, מנין שנאמר ויברך יעקב את פרעה, ק"ו כשאני אבוא אילכם אבוא טעון ברכות, והיכן רמזה להם בסני, שנאמר מובח אדמה תעשה לי גוי אבוא אליך וברכתך ושכבא אליהם ברכו, שנאמר יברך וגו', אימתי ביום שהוקם המשכן, ויהי ביום כלות משה, וכיון דממה שבי"ך יעקב לפרעה זכינו דהש"ת בירך אותנו לכן בירכו, ג] ע"פ מה דאיתא במדרש טוב לקח טוב ויברך יעקב את פרעה, ברכה בתחלה, וברכה בסוף, להודיעך דרך ארץ היאך אדם יכנס לראות פני המלכות, ד] ע"פ דאיתא באגדת בראשית פרק מ"ב כשבא יעקב למצרים ב"ך את פרעה, שנאמר ויברך יעקב את פרעה שיהיה הגילוס עולה לקראתו, וכשהושבו בפתל"ן שלו בא שליח אל פרעה ואמר לו עלה היום נילוס כך כך, מיד נסתלק הרעב, וכיון דע"י ברכת יעקב נסתלק הרעב, א"כ הואי הברכה גם כן לטובת יעקב אבינו וכל משפחתו.

הגאון ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"צ אוצר הפוסקים, שערי הוראה, נוש שמונים, וראש כולל דברי חיים נלע"ז לפמ"כ בשו"ת ערוגת הבשם או"ח סי' ל"ג וכתב שדברי המג"א אמורים באופן שהוא מבי"ך כדרכו, וכולל בברכותו גם את העכו"ם, אבל בכרי המכירו ויודע שמברכו, לא גרע מהמבואר בשו"ע י"ד סימן קמ"א סעיף י"א דבכרי המכירו מותר לתת לו תמנת נחם. והעלה שמותר לברכו אך לא בנוסח מ"ן שבי"ך אבותיה אברהם יצחק ויעקב, דלא שייך ברכת זו אלא לזרע יעקב, ולא לזרע עשו, אבל יאמר הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט הוא יברך את הנכרי הזה, וכן משמע משו"ת בית שערים או"ח סימן ס"א דאין איסור לברך גוי בפני עצמו, כיון שהיהודי אין מפסיד, ודוקא כשמברך ומכליל את הגוי בידה עם ישראל יש צורך בפי"ד, הואי בריה להכלילם יחד. ע"ש, ויש להסתייך על ממה דקימ"ל או"ח סימן תקל"א סעיף ז' מ"א סי' ה' שאין לכלול הגוי בתפלה, ולפי"ז אין שפיר, דיעקב בירך את פרעה בעצמו, ודוקא להכלילם עם ישראל אסור.

הרה"ג רבי משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

נראה לתרץ, דהכא היה רשאי יעקב אבינו ע"ה לברך אותו משום הכרת הטוב שכלל אותו ואת בני ביתו ברעם שפקד את הארצות וכמ"ל על מלכי אמות העולם עכו"ם אומר "ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם", וכן הנחת ד"א שמשום הכרת הטוב שהיה לו היה צריך להטיב לו ולברכו ואפילו לגוי, ובס"ח סימן תשס"ג איתא יש לאדם לשבח צדיקים בין יהודים בין גוים, כגון אותו פלוגי שעשה לישראל טובה, יאמר זכור לטוב.

הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

נראה שיש חלק בין אדם גוי ובין מלך גוי, שהרי יש חיוב לברך על מלך אפילו על מלך גוי, כמו שמבואר בשו"ע או"ח סי' כ"ד סי' ט"ו על מלכי אמות העולם עכו"ם אומר "ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם", וכן יש מצוה להשתדל לראותם כמו שמבואר בשו"ע שם סעיף ט' ומותר אפילו לטמא בטומאה של דבריהן מפני כבודן, כמו שמבואר שם במ"ב סי' י"ג ולפי"ז שפיר היה מותר ליעקב לברך את פרעה משום כבוד המלכות.

הרה"ג ישראל נח כ"ר משה דוד גוטמן שליט"א ירושלים

נראה לתרץ עפ"י שראיתי בספר דברת שלמה מרה"ק רבי שלמה לוצקיר תלמיד המגיד ממעזריטש ע"פ המדרש שמו"ז על פסוק שמות ז' ט"ו לך אל פרעה בבוקר כו' שהלך אל המים לעשות צרכיו עשה עצמו אלוה, והקשו שיותר היה יכול להסתייך הדבר בביתו, והטור שיעשה על התורה הבני קושיא ז', ונראה דהנה צריך להבין עוד פסוק שם 'הנה יוצא המימה ונצבת לקראתי' מהו הלשון ונצבת לקראתי, גם ר"ת הנה יוצא המימה ונצבת ויהי שם הויה"ב ב"ה וטעמא בעי, אך הענין הוא דהנה אמרו חז"ל שהטור"ס הפוער עימא לפעור זהו עבודתו והטעם הוא כי הקדושה הוא מוצנע ומכוסה ומוסתרי כמו שכתוב במה"כ ה' ונצבת לכת וכו', כי שורשה הוא הקב"ה אשר הוא נעלם מרוב קדושתו מה שאין כן היפך הקדושה שהוא הסט"א והקליפה על עצמם הם בגלוי ובמקום התורף ולכן נקרא פעור שהוא לשון גלוי ולכן אמרו חז"ל פוקי דר"א ספ"י על קבורת משה רבינו ע"ה מול בית פעור להתיש כח הקליפה הוהא, כי הוא ענין מאוד מוצנע ומעשיו ולכן כתיב דברים ל"ד ו' ולא ידע אש את קבורתו, וכך הפוער עצמו מוצנע רעי' שהוא בח"י הסט"א וכח עבודתו וזה שנקרא צואה כנ"ל בזה הוא מוסיף כח להקליפה הנ"ל כן פרעה הרשע מחמת שעשה עצמו אלוה על ידי שנילוס היה עולה לקראתו כמו שכתוב יחזקאל י"א יאורי' כו' ועל ידי זה הלך היאור לעשות צרכיו להוסיף כח בבח אלהות שלו הנקרא כן ולכן אמר הקב"ה למשה לך אל פרעה בבוקר שהוא הולך שם לעשות צרכיו לעשות עצמו אלוה ושמה שבר תשבר מליעות רשעו וכח אלהות שלו וכמו שכתוב אחר, כל למען תדעוין כי אני ה' שכתוב יחזקאל י"א יאורי' כ"ב וזהו ונצבת לקראתי לשבר כחו ועבודתו זהו של עובדיה וזהו ה' ה' ה' ה' אלהותו לעין כל. ע"כ דבריו הק'. ולכן ברכתו של יעקב אבינו היה סוף מעשה במחשבה תחלה להכשיל את פרעה ולהכניע את הסט"א ולא נתן לו שום מתנה וגם הכשילו כנ"ל מהרב הק' מלוצק.

הרה"ג מרדכי שטיינמן שליט"א כולל סאטמאר בני ברק

נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בגמ' ל"ב סי' כ"א דשואלין בשלומם של עכו"ם מפני דרכי שלום, א"כ אפשר דלכן היה מותר ליעקב לברכו מפני דרכי שלום.

<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרה"ג אהרן זוסמן שליט"א קריית בעלזא בית שמש - ר"מ בח"ת נודע בשערים לרגל שמחת הבר מצוה לבנו חביבו כמר בנימין נ"ו הא רעוא שבוכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה</p>	<p>גליון זה נודב לעילוי נשמת הרב צבי בן הרב יעקב שטמר ז"ל מוקני חשובי חסידי צאנז נלב"ע ט"ו טבת תשס"ט ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>גליון זה נודב לעילוי נשמת האשה החשובה מרת דבורה ע"ה בת הרבני החסיד מוה"ר משולם זאב ז"ל מיי"ער ראה"ק קהילת יסודי התורה צאנז בורוקלין פטרה ל"ד טבת ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הגאון הנפלא רבי דוד אברהם מנדלבוים שליט"א לעילוי נשמת אביו הגאון החסיד רבי בן ציון משה מאיר בן הרב דוד זצ"ל מחבר ספרי אור משה נלב"ע ט"ו טבת תשמ"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>ברכת מלך טוב לידידי היקר מאיר פנים לכל אדם יראתו קודמת לחמטו הרה"ג שלמה שליזנר שליט"א בית שמש מנדול אנשי חינוך ומעשי לרגל שמחת אירוס בתו חתומי ממ"ט עב"ג ידידינו הבה"ח המופלג בחורש"כ כמר משה מרוקוביץ נ"ו בנו של ידידינו הרה"ג חיים שליט"א ירושלים הא רעוא שבוכות מעשיו הכבירים יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה</p>	<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב יעקב הורוביץ שליט"א אשדוד לרגל שמחת אירוסיו בנו ידידינו הבה"ח המופלג בתורש"כ כמר משה נ"ו מבחי ישיבת בעלזא עב"ג בת הגאון אריה פינק שליט"א דומ"צ בעלזא בית שמש הא רעוא שבוכות זיכוי רבבות ירוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה</p>